

Wojciech Góralski

Papieskie Rady w strukturze odnowionej Kurii Rzymskiej

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 34/1-2, 37-53

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. WOJCIECH GÓRALSKI

PAPIESKIE RADY W STRUKTURZE ODNOWIONEJ KURII RZYMSKIEJ

Treść: Wstęp. — 1. Istotne przesłanki historyczne i doktrynalne konstytucji apostolskiej „*Pastor bonus*”. — 2. Zadania i kompetencje poszczególnych Rad. — 3. Uwagi końcowe.

Wstęp

Uwieńczeniem trwających od szeregu lat prac nad reformą Kurii Rzymskiej zainicjowanych przez Jana Pawła II stała się konstytucja apostolska wymienionego papieża *Pastor bonus*, opublikowana w dniu 28 VI 1988 r. na łamach *L'Osservatore Romano*¹, promulgowana następnie w *Acta Apostolicae Sedis*². Dokument ten — wchodzący w życie w dniu 1 III 1989 r. — stanowi wyraz pasterskiej troski najwyższego prawodawcy kościelnego o właściwy kształt i prawidłowe funkcjonowanie tak doniosłej instytucji w strukturach Kościoła. I choć ostatnia reforma Kurii została przeprowadzona przez papieża Pawła VI — konstytucją apostolską *Regimini Ecclesiae universae* — zaledwie 15 VIII 1967 r.³, to jednak wciąż zmieniające się warunki życia i działalności Kościoła przemówiły zdecydowanie za potrzebą podjęcia kolejnych działań zmierzających do nadania Kurii Rzymskiej charakteru jeszcze bardziej adekwatnego narzędzia posługi pasterskiej spełnianej przez biskupa rzymskiego w stosunku do całego Kościoła.

1. Istotne przesłanki historyczne i doktrynalne konstytucji apostolskiej *Pastor bonus*

Strukturę konstytucji apostolskiej od strony formalnej znamionuje poświęcenie dość dużo miejsca — ok. jednej piątej tekstu całości — przesłankom historycznym oraz doktrynalno-duszpasterskim. Stanowią one osnowę obszernego wprowadzenia poprzedzającego właściwe dyspozycje dokumentu. Już na samym wstępie

¹ Constitutio apostolica Joannis Pauli II de Romana Curia *Pastor bonus* (odtąd: „*Pastor bonus*”), *L'Osservatore Romano*” z 29 VI 1988 r. s. 1—8.

² AAS 80: 1988 s. 841—912.

³ AAS 59: 1967 s. 885—928.

podkreśla się charakter duszpasterski i służebny zarówno urzędu biskupa Rzymu, jak i urzędu biskupów stojących na czele poszczególnych Kościołów partykularnych. Służebne wykonywanie na codzień urzędu papieskiego, szeroko zorientowanego ku sprawom Kościołów partykularnych, domagało się od samego początku, nadmienia dokument, włączenia do bliskiej współpracy z biskupem rzymskim szeregu osób i instytucji. W ten sposób wokół papieża ukonstytuował się z czasem zespół stałych organów pomocniczych zwanych Kurią Rzymską. Jej formalne ukształtowanie nastąpiło 22 I 1588 r., kiedy to Sykstus V ogłosił konstytucję apostolską *Immensa aeterni Dei* sankcjonującą istnienie 15 Kongregacji⁴. Następcy Sykstusa V powoływali w Kurii Rzymskiej nowe Kongregacje, czy inne dykasterie, znosili zaś już istniejące. Okres, jaki upłynął od końca XVI do początku XX w., niosąc ze sobą określone zmiany historyczne sprawił, że Pius X podejmując w 1904 r. doniosłe dzieło kodyfikacji prawa kanonicznego dokonał reformy Kurii Rzymskiej konstytucją apostolską *Sapienti consilio* z 29 VI 1908 r.⁵ Z pewnymi zmianami wprowadzonymi przez Benedykta XV, reforma Piusa X została usankcjonowana w promulgowanym w 1917 r. kodeksie prawa kanonicznego. Kolejnej reformy Kurii dokonał Paweł VI we wspomnianej już konstytucji apostolskiej *Regimini Ecclesiae universae* z 15 VIII 1967 r.⁶, wychodząc tym samym naprzeciw postulatów ojców Soboru Watykańskiego II zawartym w dekrete *Christus Dominus*⁷.

Szybki rozwój wydarzeń w świecie i w Kościele oraz ciągle potrzeba coraz pełniejszego odczytania posłania Soboru Watykańskiego II podyktowały podjęcie kolejnej reformy i odnowy Kurii Rzymskiej. Została ona starannie przygotowana drogą szerokich konsultacji przede wszystkim z kolegium kardynalskim oraz z poszczególnymi dykasteriami Kurii. Wynikiem konsultacji stał się *Projekt prawa o Kurii Rzymskiej*, przedłożony następnie poszczególnym kardynałom, patriarchom Kościołów Wschodnich, Konferencjom Biskupów oraz dykasteriom Kurii. Został on gruntownie przedyskutowany podczas posiedzenia plenarnego kardynałów w 1985 r. a także podczas nadzwyczajnego Synodu Biskupów w tym samym roku. Z kolei specjalna komisja kardynałów, uwzględniając nadesłane uwagi i wnioski wypracowała nowy projekt, który odpowiadał zasadom kodeksu prawa kanonicznego z 1983 r. Po gruntownym przestudiowaniu i uzupełnieniu projektu przez papieża

⁴ *Bullarium Romanum* (ed. Teuriensis). T. 8. Torino 1863 s. 985—999; Zob. E. Sztáfrowski, *Kuria Rzymska. Studium historyczno-kanoniczne*, Warszawa 1981 s. 9—10; A. M. Stickler, *Riforma della Curia: aspetto storico*, „L'Osservatore Romano” z 6 VII 1988 r. s. 1 i 4.

⁵ AAS 1: 1909 s. 7—19.

⁶ Zob. przyp. 3.

⁷ Dekret *Christus Dominus* n. 9—10.

Jana Pawła II, został on ogłoszony w formie konstytucji apostołskiej *Pastor bonus*. Ukazuje się ona, na co zwraca uwagę sam prawodawca, w 400-lecie konstytucji Sykstusa V *Immensa aeterni Dei*, w 80-lecie konstytucji Piusa X *Sapienti consilio* oraz w 20-lecie wejścia w życie konstytucji Pawła VI *Regimini Ecclesiae universae*⁸.

Znamienne jest podkreślenie w nowej konstytucji apostołskiej podstawowych zasad doktrynalno-pastoralnych w odniesieniu do instytucji wspierającej misję biskupa rzymskiego w stosunku do całego Kościoła. Przypomina się więc najpierw wymiar ściśle eklezjalny Kurii Rzymskiej: jej istnienie i kompetencje pochodzą od Pasterza Kościoła powszechnego, pozostając na służbie tegoż Kościoła. Akcentuje się następnie charakter służebny Kurii: jest ona narzędziem w rękach papieża nie posiadając żadnego znaczenia bez ścisłej z nim więzi. Służebność ta winna wyrażać się m.in. w ułatwianiu biskupom osobistych kontaktów z ojcem świętym. Dokument wskazuje także na charakter władzy Kurii Rzymskiej jako organu działającego w zastępstwie papieża, a więc o władzy zastępczej. Przypomina wreszcie o ścisłej łączności pomiędzy Kurią a biskupami, czego wyrazem pozostaje m.in. skład osobowy poszczególnych dykasterii kurialnych⁹. Wchodzą do nich bowiem w pierwszym rzędzie kardynałowie oraz niektórzy biskupi diecezjalni, dzięki czemu znajduje swój wyraz tzw. *affectus collegialis* (poczucie wzajemnej więzi). Obok kardynałów i biskupów papież powołuje do Kurii Rzymskiej także kapłanów oraz wiernych świeckich, co sprawia, iż skład tej instytucji pozostaje reprezentacją całego Kościoła¹⁰.

Konstytucja apostołska akcentuje następnie niezbywalne prawo każdego biskupa do osobistego kontaktu z ojcem świętym, m.in. na drodze wizyt *ad limina Apostolorum*, w czym pośredniczy Kuria. Podkreśla także rolę tej ostatniej w urzeczywistnianiu jedności Kościoła: jedności wiary i dyscypliny. Zwraca jednocześnie uwagę na to, że aktywność Kurii powinna pozostawać w pełnej harmonii z eklezjologią Soboru Watykańskiego II¹¹.

Nowy dokument Jana Pawła II określa Kurie Rzymską jako zespół dykasterii i organów, które wspierają biskupa rzymskiego w wykonywaniu jego najwyższego urzędu pasterskiego dla dobra Kościoła powszechnego i Kościołów partykularnych¹². Do dykasterii

⁸ *Pastor bonus* s. 2; Zob. O. Rossi, *Le tappe della preparazione della Costituzione Apostolica „Pastor bonus”*, „L'Osservatore Romano” z 8 VII 1988 r. s. 1 i 4.

⁹ *Pastor bonus* s. 2; Zob. J. Dyduch, *Reforma Kurii Rzymskiej*. Tygodnik Powszechny z 17 VII 1988 r. s. 2.

¹⁰ *Pastor bonus* s. 2.

¹¹ Tamże.

¹² Tamże (art. 1).

kurialnych zaliczono: Sekretariat Stanu, Kongregacje, Trybunały, Papieskie Rady oraz Urzędy¹³. Przedmiotem niniejszego opracowania są jedynie Papieskie Rady, w rzędzie tych bowiem dykasterii zaszło najwięcej zmian.

2. Zadania i kompetencje poszczególnych Rad

Znaczącą modyfikacją w strukturze Kurii Rzymskiej, wprowadzoną przez konstytucję Jana Pawła II jest przekształcenie wielu dotychczasowych dykasterii, głównie Sekretariatów, w Papieskie Rady a także utworzenie nowych Rad. W rzędzie tych organów dokument wymienia łącznie 12 dykasterii.

a) Papieska Rada ds. Świeckich

Dotychczasowa Papieska Rada ds. Świeckich, powołana w 1967 r.¹⁴ a zreorganizowana w 1976 r., zachowała swoją nazwę (*Pontificium Consilium pro Laicis*). Do kompetencji tego organu Kurii Rzymskiej należą sprawy rozwijania i koordynacji apostolatu wiernych świeckich a także to wszystko, co dotyczy ich życia chrześcijańskiego¹⁵. Na czele Rady stoi przewodniczący, przy którym istnieje zespół prezydialny (*coetus praesidialis*) złożony z kardynałów i biskupów. Gdy chodzi zaś o skład samej Rady, konstytucja *Pastor bonus* podtrzymała — ze zrozumiałych względów — dotychczasową zasadę, iż większość członków mają stanowić tutaj wierni świeccy¹⁶.

Do zadań zespołu prezydialnego należy ożywianie i wspieranie wiernych świeckich w ich partycypacji w życiu i misji Kościoła w sposób im właściwy, szczególnie w dziele przepajania duchem ewangelicznym porządku doczesnego. Chodzi przy tym o pomoc świadczoną w tym zakresie osobom świeckim zarówno jako jednostkom, jak i jako członkom stowarzyszeń¹⁷. Inną formą wspierania laikatu przez zespół prezydialny jest popieranie współpracy świeckich w zakresie katechizacji, życia liturgicznego, dzieł miłości i działań społecznych¹⁸. Za doniosłe wreszcie zadanie zespołu należy uznać udział w kongresach międzynarodowych czy

¹³ Tamże (art. 2).

¹⁴ Początkowo — do 1976 r. — dykasteria nosiła nazwę: Rada ds. Świeckich (*Consilium de Laicis*). Zob. E. Sztáfrowski, *iw.* s. 173—175; Zob. także J. Dyduch, *Papieska Rada Świeckich i Papieska Komisja „Iustitia et Pax”*, „Prawo Kanoniczne” 25: 1982 nr 1—2 s. 197—222.

¹⁵ *Pastor bonus* s. 5 (art. 131).

¹⁶ Tamże s. 5 (art. 132).

¹⁷ Tamże (art. 133 § 1); Por. kan. 225 § 2 kpk.

¹⁸ *Pastor bonus* (art. 133 § 2).

organizowanie ich, jak również podejmowanie podobnych inicjatyw związanych z apostolatem wiernych świeckich ¹⁹.

Szczególne działania kompetencyjne Papieskiej Rady ds. Świeckich dokument dostrzega w zakresie stowarzyszeń laikatu, a zwłaszcza erygowania tychże stowarzyszeń o charakterze międzynarodowym i zatwierdzania lub tzw. rozpoznawania ich statutów, z zachowaniem jednak kompetencji Sekretariatu Stanu ²⁰. Co się zaś tyczy trzecich zakonów świeckich, Rada jest kompetentna jedynie w tym, co odnosi się do ich aktywności apostolskiej ²¹.

b. Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan

Utworzony przez papieża Jana XXIII w 1960 r. Sekretariat Jedności Chrześcijan, formalnie erygowany przez Pawła VI w 1966 r. ²², został przekształcony przez konstytucję apostolską *Pastor bonus* w Papieską Radę ds. Jedności Chrześcijan (*Pontificium Consilium ad Unitatem Christianorum Fovendam*). Generalnym zadaniem tej dykasterii jest podejmowanie odpowiednich inicjatyw i działań ekumenicznych zmierzających do przywrócenia jedności pomiędzy chrześcijanami ²³.

W szczególności Rada powinna — stwierdza dokument — przejawiać troskę o wcielanie w życie dokumentów Soboru Watykańskiego II dotyczących ekumenizmu ²⁴, zajmować się właściwą interpretacją oraz realizacją zasad ekumenicznych ²⁵, organizować, popierać i koordynować kongresy katolickie, tak krajowe, jak i międzynarodowe służące idei jedności chrześcijan oraz czuwać nad podejmowanymi na nich inicjatywami ²⁶. Do innych zadań dykasterii konstytucja apostolska zalicza troskę o utrzymywanie kontaktów z wyznawcami Kościołów i wspólnot kościelnych nie pozostających dotąd w pełnej jedności z Kościołem katolickim a także popieranie dialogu i rozmów służących idei utrzymania jedności z nimi, przy współpracy z ekspertami w zakresie doktryny katolickiej, przy czym konstytucja poleca, by wszystkie tego rodzaju inicjatywy były uprzednio przedkładane Ojcu świętemu. Wreszcie do kompetencji

¹⁹ Tamże (art. 133 § 3).

²⁰ W myśl konstytucji apostolskiej *Pastor bonus*, do kompetencji Sekretariatu Stanu (Sekcja I) należy m.in. utrzymywanie relacji z międzynarodowymi organizacjami katolickimi. Zob. tamże s. 3 art. 41 § 2).

²¹ Tamże s. 5 art. 134); W stosunku do trzecich zakonów zakres kompetencji posiada także Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrwanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Zob. tamże s. 5 art. 111).

²² Zob. E. Sztafrowski, jw. s. 166.

²³ *Pastor bonus* s. 5 (art. 135).

²⁴ Chodzi przede wszystkim o dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio*.

²⁵ *Pastor bonus* s. 5 (art. 136 § 1).

²⁶ Tamże (art. 136 § 2).

Rady należy — jeśli uzna to za stosowne — kierowanie obserwatorów katolickich na kongresy ekumeniczne i zapraszanie obserwatorów innych Kościołów i wspólnot na tego rodzaju spotkania organizowane przez katolików²⁷.

W odrębnej normie prawodawca stanowi, iż ponieważ dziedzina ekumenizmu niejednokrotnie dotyczy — z natury rzeczy — spraw wiary, Rada ds. Jedności Chrześcijan obowiązana jest pozostawać w ścisłym kontakcie z Kongregacją Doktryny Wiary, zwłaszcza, gdy chodzi o wydawanie publicznych dokumentów lub deklaracji²⁸. Co się zaś dotyczy podejmowania ważniejszych inicjatyw dotyczących odłączonych Kościołów Wschodnich, Rada powinna przeprowadzić uprzednie konsultacje z Kongregacją ds. Kościołów Wschodnich²⁹.

Należy dodać, iż powołana w 1974 r. przez Pawła VI Komisja dla utrzymywania kontaktów z Żydami³⁰ pozostała nadal związana z Radą ds. Jedności Chrześcijan, przy czym konstytucja *Pastor bonus* określa, iż zadaniem Komisji jest studiowanie i rozpatrywanie kwestii dotyczących Żydów z punktu widzenia religijnego. Postrzega także, że kierowanie tym organem należy do przewodniczącego Rady³¹.

c) Papieska Rada ds. Rodziny

Papieska Rada ds. Rodziny (*Pontificium Consilium pro Familia*), powołana przez papieża Pawła VI w 1973 r. funkcjonowała początkowo w ramach Papieskiej Rady ds. Świeckich i została następnie zreorganizowana przez Jana Pawła II w 1981 r.³² W konstytucji apostolskiej *Pastor bonus* otrzymała szczegółową regulację prawną w zakresie zadań i kompetencji. Głównym więc zadaniem tej dykasterii Kurii Rzymskiej jest troska o rozwój duszpasterstwa rodzin a także troska o urzeczywistnianie praw rodziny i obronę jej godności w Kościele i w społeczności świeckiej³³. Przy przewodniczącym Rady istnieje zespół prezydialny złożony z biskupów, do samej zaś Rady należą także wierni świeccy, mężczyźni i kobiety, zwłaszcza żyjący w małżeństwie, pochodzący z różnych regionów świata³⁴.

Konstytucja *Pastor bonus*, wskazując na szczególne zadania Ra-

²⁷ Tamże (art. 136 § 3).

²⁸ Tamże (art. 137 § 1).

²⁹ Tamże (art. 137 § 2).

³⁰ Zob. E. Sztáfrowski, jw. s. 168.

³¹ *Pastor bonus* (art. 138).

³² Zob. E. Sztáfrowski, *Podręcznik prawa kanonicznego*, T. 2. Warszawa 1985 s. 59; T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II*. T. 2 — *Lud Boży, jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 1986 s. 156.

³³ *Pastor bonus* s. 5 (art. 139).

³⁴ Tamże (art. 140).

dy mówi o rozwijaniu doktryny na temat rodziny i upowszechnianiu tej pierwszej drogą odpowiedniej katechezy, wspomina także o studium nad duchowością małżeństwa i rodziny³⁵. Następnie dokument zalicza tutaj troskę o dokładne poznanie — przy współpracy z biskupami i ich konferencjami — warunków społecznych instytucji rodziny w różnych rejonach świata, jak również informowanie szerokiej opinii o wszelkich przedsięwzięciach podejmowanych w zakresie duszpasterstwa rodzin³⁶. Poza tym wśród doniosłych zadań dykasterii wymienia się działalność zmierzającą do tego, by prawa rodziny były respektowane i chronione także w życiu społecznym i politycznym jak również podejmowanie i koordynowanie działań w zakresie obrony życia ludzkiego od samego momentu poczęcia i odpowiedzialnego rodzicielstwa³⁷. Wreszcie do kompetencji Rady należy piecza nad aktywnością instytutów i stowarzyszeń, które służą dobru rodziny, z zachowaniem wszakże wspomnianych już uprawnień Papieskiej Rady ds. Świeckich³⁸.

d) *Papieska Rada Sprawiedliwości i Pokoju*

Ustanowiona w 1966 r. przez Pawła VI Papieska Komisja *Iustitia et Pax*, zreorganizowana przez tegoż papieża w 1976 r.³⁹, mocą konstytucji *Pastor bonus* została przekształcona w Papieską Radę Sprawiedliwości i Pokoju (*Pontificium Consilium de Iustitia et Pace*). Naczelnym zadaniem tej dykasterii jest troska o urzeczywistnienie w świetle idei sprawiedliwości i pokoju, zgodnie z Ewangelią i nauką społeczną Kościoła⁴⁰. W sposób szczególny Rada jest kompetentna w dziedzinie pogłębiania wspomnianej nauki społecznej oraz szerokiego jej upowszechniania i wdrażania w życie poszczególnych wspólnot, zwłaszcza na odcinku ożywiania duchem Ewangelii stosunków pomiędzy pracownikami a pracodawcami⁴¹. Innym zadaniem kompetencyjnym prezentowanego organu Kurii Rzymskiej jest gromadzenie informacji o wynikach badań prowadzonych w dziedzinie sprawiedliwości i pokoju, postępu ludzkości, naruszania praw człowieka, a następnie dokonywanie w tej mierze oceny oraz udostępnianie rezultatów wspomnianych badań zainteresowanemu zespołom biskupów. Poza tym do kompetencji Rady należy utrzymywanie kontaktów z międzynarodowymi stowarzyszeniami katolickimi a także z innymi instytutami niekatolickimi, których celem jest urzeczywistnianie w świecie idei sprawiedliwości

³⁵ Tamże (art. 141 § 1).

³⁶ Tamże (art. 141 § 2).

³⁷ Tamże (art. 141 § 3).

³⁸ Tamże (art. 141 § 4).

³⁹ Zob. E. Sztafrowski, *Kuria Rzymska*, jw. s. 181—185.

⁴⁰ *Pastor bonus* s. 5 (art. 142).

⁴¹ Tamże (art. 143 § 1).

i pokoju⁴². Wreszcie dykasterii została powierzona troska o uwrażliwienie poszczególnych narodów na potrzebę podejmowania działań na rzecz utrzymania pokoju, zwłaszcza poprzez doroczny obchód dnia pokoju⁴³.

W swojej działalności Rada pozostaje w szczególnych relacjach z Sekretariatem Stanu, zwłaszcza gdy chodzi o publiczne podejmowanie problemów sprawiedliwości i pokoju w drodze dokumentów lub deklaracji⁴⁴. Oznacza to, iż przed wydaniem dokumentu lub przed złożeniem deklaracji w dziedzinie objętej swoimi kompetencjami dykasteria obowiązana jest skonsultować się z Sekretariatem Stanu.

e) Papieska Rada „Cor Unum”

Papieska Rada *Cor Unum* (*Pontificium Consilium «Cor Unum»*) została utworzona przez papieża Pawła VI w 1971 r. celem koordynowania inicjatyw różnych instytucji i organizacji katolickich w dziedzinie rozwoju gospodarczego i kulturalnego oraz postępu naukowego i technicznego⁴⁵. Pierwotnie nosiła ona nazwę *Pontificium Consilium «Cor Unum» de humana et christiana progressionem ferenda*.

W myśl konstytucji apostolskiej *Pastor bonus*, Papieska Rada *Cor Unum* stanowi wyraz troski Kościoła katolickiego o potrzebujących, zmierzającej do urzeczywistnienia braterstwa ludzi i miłości Chrystusowej⁴⁶. Do zadań tego organu należy w pierwszym rzędzie pobudzanie wiernych do dawania świadectwa miłości ewangelicznej i do podtrzymywania ich w wypełnianiu tego posłannictwa⁴⁷. Następnie Rada obowiązana jest popierać i koordynować inicjatywy instytucji katolickich mających na celu niesienie pomocy krajom potrzebującym, zwłaszcza te, które związane są ze wspieraniem ludzi będących w sytuacjach pilnej konieczności czy klęski żywiołowej. Innym zadaniem dykasterii jest ułatwianie utrzymywania relacji pomiędzy wspomnianymi instytucjami katolickimi a publicznymi organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się tą samą dziedziną⁴⁸. Ponadto do kompetencji „Cor Unum” należy uważne śledzenie i popieranie wszelkich projektów i dzieł w zakresie braterskiej pomocy, podejmowanych na rzecz postępu⁴⁹.

Przewodniczącym Rady nie jest już Sekretarz Stanu, jak to było

⁴² Tamże (art. 143 § 2).

⁴³ Tamże (art. 143 § 3).

⁴⁴ Tamże (art. 144).

⁴⁵ Zob. T. Pawluk, jw. s. 157; Zob. także J. Groblicki, *Cor Unum*. W: Encyklopedia katolicka. T. 3. Lublin 1979 kol. 606.

⁴⁶ *Pastor bonus* s. 5 (art. 145).

⁴⁷ Tamże (art. 146, n. 1).

⁴⁸ Tamże (art. 146, n. 2).

⁴⁹ Tamże (art. 146, n. 3).

dotąd, lecz przewodniczący Papieskiej Rady Sprawiedliwości i Pokoju. Konstytucja Jana Pawła II zobowiązuje go do troski o to, by obydwie instytucje rozwijały swoją aktywność w ścisłej wzajemnej współpracy⁵⁰. Mówiąc o strukturze personalnej dykasterii konstytucja *Pastor bonus* stwierdza, iż w jej skład wchodzi także mężczyźni i kobiety reprezentujący instytucje katolickie dobroczynności, co ma służyć skuteczniejszemu wcielaniu w życie inicjatyw Rady.⁵¹

f) Papieska Rada Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych

Wypada na wstępie przypomnieć, iż już w latach dwudziestych naszego stulecia ówczesna Kongregacja Konsystorialna podjęła inicjatywę w zakresie opieki duszpasterskiej nad emigrantami. Mając na uwadze właściwe pokierowanie wszystkimi dziełami dotyczącymi emigrantów, Pius XII powołał przy Kongregacji — konstytucją apostolską *Ersul Familia* z 1952 r.⁵² — Najwyższą Radę Dla Spraw Emigracji (*Summum Consilium de emigratione*) a także Międzynarodowy Sekretariat Generalny dla kierowania Dziełem Apostolstwa Morza (*Secretariatus Generalis Internationalis ad moderandum Opus Apostolatus Maris*). Kongregacji Konsystorialnej zlecił również Pius XII sprawy apostolstwa lotniczego, a następnie duszpasterstwa ludów koczowniczych. Z kolei w 1967 r. Kongregacji dla Duchowieństwa zlecono popieranie duszpasterstwa podróżujących oraz problematykę duszpasterską związaną z turystyką⁵³.

W motu proprio Pawła VI *Pastoralis migratorum cura* z 1969 r.⁵⁴, a następnie za nim, w Instrukcji Kongregacji Biskupów z 1969 r.⁵⁵ zostały określone szczegółowe uprawnienia i zadania Kongregacji Biskupów w dziedzinie duszpasterstwa migrantów. Kongregacja dla Duchowieństwa natomiast wydała w 1969 r. ogólne dyrektorium dotyczące duszpasterstwa turystycznego⁵⁶. Wreszcie Paweł VI powołał w 1970 r. Papieską Komisję Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych (*Pontificia Commissio de spirituali migratorum atque itinerantium cura*) podległą Kongregacji Biskupów a obejmującej dzieła: Opieki nad emigrantami, Apostolstwa morza, Apostolstwa podróży powietrznej, Apostolstwa ludów koczowniczych i Apostolstwa turystycznego⁵⁷.

⁵⁰ Tamże (art. 147).

⁵¹ Tamże (art. 148).

⁵² AAS 44: 1952 s. 649—704.

⁵³ Zob. E. Sztáfrowski, *Kuria Rzymska*, jw. s. 93—95.

⁵⁴ AAS 61: 1969 s. 600—603.

⁵⁵ Tamże s. 614—643.

⁵⁶ Tamże s. 361—384.

⁵⁷ AAS 62: 1970 s. 193—197; Zob. E. Sztáfrowski, *Kuria Rzymska*, jw. s. 95—98.

Powołana przez konstytucję Jana Pawła II *Pastor bonus* Papieska Rada Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych *Pontificium Consilium de Spirituali Migrantium atque Itinerantium Cura*) zastąpiła dotychczasową Papieską Komisję Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych, i stanowi niezależną od Kongregacji Biskupów dykasterię. Jej podstawowym celem jest rozwijanie troski duszpasterskiej Kościoła w stosunku do tych, którzy zostali zmuszeni opuścić własną ojczyznę lub w ogóle jej nie mają, a także studium zagadnień związanych z tą dziedziną⁵⁸.

Do zadań, jakie wypływają z tak określonego celu konstytucja apostołska zalicza na pierwszym miejscu troskę o to, by Kościoły partykularne miały opiekę duchową, m.in. poprzez struktury duszpasterskie, tym którzy dobrowolnie opuścili własny kraj, czy też zostali zeń wygnani, a także migrantom, koczującym i wykonującym sztukę cyrkową⁵⁹. Do kompetencji Rady należy następnie analogiczna troska o niesienie przez Kościoły partykularne pomocy duchowej marynarzom znajdującym się zarówno na statkach, jak i w portach. Pieczę tę dykasteria ma obowiązek realizować przede wszystkim poprzez wspomniane już wyżej dzieło Apostolstwa morza, nad którym sprawuje zwierzchnictwo⁶⁰. Tę samą troskę Rada obowiązana jest przejawiać wobec pracowników portów lotniczych oraz służb lotniczych⁶¹. Ponadto jej zadaniem jest uwrażliwianie chrześcijan, zwłaszcza poprzez obchody światowego dnia migrantów i uchodźców, na potrzeby tych, którzy znaleźli się poza własną ojczyzną⁶². Wreszcie do zakresu działania dykasterii należy troska o to, by podróże podejmowane z motywów pobożności (np. pielgrzymki), dla odbycia studiów, czy z motywów turystyczno-wypoczynkowych przyczyniały się do pogłębienia formacji moralnej i religijnej zainteresowanych, jak również niesienie pomocy Kościołom partykularnym w zagwarantowaniu opieki duszpasterskiej tym, którzy znaleźli się poza miejscem swojego zamieszkania⁶³.

g) *Papieska Rada Duszpasterstwa Służby Zdrowia*

Ustanowiona w 1985 r. przez papieża Jana Pawła II Papieska Komisja Apostolstwa Służby Zdrowia (*Pontificia Commissio de Apostolatu pro Valetudinis Administris*)⁶⁴ została przekształcona konstytucją *Pastor bonus* w Papieską Radę Duszpasterstwa Służby Zdrowia, *Pontificium Consilium de Apostolatu pro Valetudinis Ad-*

⁵⁸ *Pastor bonus* s. 5 (art. 149).

⁵⁹ Tamże s. 6 (art. 150 § 1).

⁶⁰ Tamże (art. 150 § 2).

⁶¹ Tamże (art. 150 § 3).

⁶² Tamże (art. 150 § 4).

⁶³ Tamże (art. 151).

⁶⁴ AAS 77: 1985 s. 457—461.

ministris). Organ ten stanowi wyraz troski Kościoła o chorych poprzez niesienie pomocy tym, do których należy opieka nad nimi ⁶⁵. Do szczegółowych zadań Rady należy: upowszechnianie nauki Kościoła w przedmiocie aspektów duchowych i moralnych choroby oraz znaczenia cierpienia ludzkiego ⁶⁶; oferowanie współpracy Kościołom partykularnym w zapewnieniu służbie zdrowia opieki duchowej, która by jej pomogła spełniać swe zadania zgodnie z nauką chrześcijańską oraz w zapewnieniu duszpasterstwu służby zdrowia niezbędnych pomocy ⁶⁷; popieranie aktywności teoretycznej i praktycznej katolickich organizacji międzynarodowych i innych instytucji służących w jakikolwiek sposób ludziom chorym ⁶⁸; uważne śledzenie rozwoju ustawodawstwa oraz nauki w zakresie troski o zdrowie ludzkie w celu odpowiedniego wykorzystania uzyskanych danych w działalności duszpasterskiej Kościoła ⁶⁹.

h) Papieska Rada Interpretacji Tekstów Prawnych

Ustanowiona przez Jana Pawła II 2 I 1984. Papieska Komisja Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego (*Pontifica Commissio Codici Iuris Canonici Autentice Interpretando*) ⁷⁰ została przekształcona w konstytucji *Pastor bonus* w Papieską Radę Interpretacji Tekstów Prawnych (*Pontificium Consilium de Legum Textibus Interpretandis*). Zmiana nazwy dykasterii wiąże się z rozszerzeniem zakresu jej kompetencji o interpretację aktów prawnych wydawanych przez Stolicę Apostolską poza Kodeksem Prawa Kanonicznego. Nie tylko bowiem niektóre sformułowania ustawy kodeksowej, lecz także innych aktów prawnych, np. konstytucji apostolskich mogą budzić pewne wątpliwości w ich interpretacji.

Istotnym zadaniem powierzonym Papieskiej Radzie Interpretacji Tekstów Prawnych jest interpretowanie praw Kościoła ⁷¹. Należy zatem do tego organu kurialnego przedkładać autentycznej interpretacji — potwierdzonej następnie powagą papieską — praw Kościoła powszechnego, po wysłuchaniu w ważniejszych kwestiach opinii kompetentnych w danej dziedzinie dykasterii kurialnych ⁷². Rada ma poza tym służyć pomocą innym dykasteriom Kurii Rzymskiej w przygotowywaniu przez nie dektretów ogólnych oraz instrukcji. Konstytucja apostolska precyzuje, iż pomoc ta powinna przejawiać się w trosce, aby wspomniane akty prawne poszczegól-

⁶⁵ *Pastor bonus* s. 6 (art. 152).

⁶⁶ Tamże (art. 153 § 1).

⁶⁷ Tamże (art. 155 § 2).

⁶⁸ Tamże (art. 153 § 3).

⁶⁹ Tamże (art. 153 § 4).

⁷⁰ AAS 76: 1984 s. 433—434.

⁷¹ *Pastor bonus* s. 6 (art. 154).

⁷² Tamże (art. 155).

nych organów kurialnych były zgodne z normami obowiązującego prawa i sporządzone we właściwej formie prawnej⁷³. Innym, również nowym zadaniem Rady jest przeprowadzanie rewizji (tzw. rozpoznania) pod względem prawnym dekretów generalnych przedstawianych przez kompetentne dykasterie kurialne a pochodzących od różnych zespołów biskupów⁷⁴. Z pewnością będzie tu najczęściej wchodzić w grę ocena prawna dekretów wydawanych przez poszczególne Konferencje Episkopatu, które to akty prawne — w myśl kan. 455 § 2 KPK — wymagają aprobaty (tzw. rozpoznania) Stolicy Apostolskiej. Ponadto konstytucja *Pastor bonus* przyznaje Radzie jeszcze jedno, stanowiące również novum, zadanie kompetencyjne: rozstrzygania — na wniosek zainteresowanych — czy ustawy partykularne oraz dekrety generalne wydane przez ustawodawcę niższego od Stolicy Apostolskiej, są zgodne z ustawami Kościoła powszechnego⁷⁵.

i) *Papieska Rada ds. Dialogu pomiędzy Religiami*

Ustanowiony w 1964 r. przez Pawła VI Sekretariat ds. Niechrześcijan (*Secretariatatus pro Non Christianis*)⁷⁶, mocą konstytucji *Pastor bonus* doznał przekształcenia w Papieską Radę ds. Dialogu pomiędzy Religiami (*Pontificium Consilium pro Dialogo inter Religiones*). Organ ten jest powołany do utrzymywania relacji (i kierowania nimi) z wyznawcami i grupami wyznawców religii niechrześcijańskich a także z tymi wszystkimi, którzy kierują się w jakiś sposób zmysłem religijnym⁷⁷. To ogólne zadanie Rady jest nieco dokładniej sprecyzowane w kolejnych artykułach konstytucji *Pastor bonus*. Tak więc dykasteria obowiązana jest troszczyć się o właściwy rozwój w świecie dialogu z wyznawcami innych religii i popierać różne formy kontaktów z nimi; organizować i popierać odpowiednie badania w zakresie religii niechrześcijańskich, jak również organizować spotkania międzywyznaniowe w celu wzajemnego poznania się i pogłębienia szacunku oraz w celu coraz pełniejszego uznawania godności człowieka i jego walorów duchowych i moralnych; umożliwiać niezbędną formację tym, którzy poświęcają się idei dialogu obejmującego różne religie⁷⁸.

Gdy wymaga tego dana dziedzina należąca do kompetencji Rady, w wykonywaniu swoich zadań dykasteria ta obowiązana jest konsultować się z Kongregacją Nauki Wiary a także, jeśli to jest konieczne, z Kongregacją Kościołów Wschodnich i Kongregacją Ewan-

⁷³ Tamże (art. 156).

⁷⁴ Tamże (art. 157).

⁷⁵ Tamże (art. 158).

⁷⁶ AAS 56: 1964 s. 560.

⁷⁷ *Pastor bonus* s. 6 (art. 159).

⁷⁸ Tamże (art. 160).

gelizacji Ludów⁷⁹. Nie trzeba dodawać, iż pierwsza część dyspozycji może mieć duże znaczenie dla wytyczenia właściwych granic doktrynalnych dla dialogu ekumenicznego.

Konstytucja „*Pastor bonus*” podtrzymała istnienie przy Radzie Komisji ds. kontaktów — w aspekcie religijnym — z Muzułmanami, który to organ przewidywała konstytucja *Regimini Ecclesiae universae*⁸⁰. Komisją tą kieruje przewodniczący Rady⁸¹.

j) *Papieska Rada ds. Dialogu z Niewierzącymi*

Już papież Paweł VI utworzył w 1965 r. Sekretariat ds. Niewierzących (*Secretariatus pro Non Credentibus*)⁸² dla nawiązania dialogu z niewierzącymi. Organ ten został przekształcony przez konstytucję *Pastor bonus* w Papieską Radę ds. Dialogu z Niewierzącymi (*Pontificium Consilium pro Dialogo cum Non Credentibus*). Istnienie tej dykasterii, nadmienia się w konstytucji, stanowi wyraz duszpasterskiej troski Kościoła w stosunku do tych, którzy nie wierzą w Boga lub nie wyznają żadnej religii⁸³.

Zadaniem Rady jest prowadzenie badań nad zjawiskiem ateizmu oraz braku wiary i religii, wyjaśnianie przyczyn tego fenomenu oraz jego konsekwencji dla wiary chrześcijańskiej — w celu udzielenia odpowiednich pomocy dla działalności duszpasterskiej, zwłaszcza przy współpracy katolickich instytucji naukowych⁸⁴. Poza tym dykasteria winna prowadzić dialog z ateistami i niewierzącymi gotowymi do szczerzej współpracy, a także uczestniczyć — poprzez ekspertów — w spotkaniach poświęconych studium ateizmu i braku wiary⁸⁵.

k) *Papieska Rada Kultury*

Papieska Rada Kultury (*Pontificium Consilium de Cultura*) została powołana do istnienia przez Jana Pawła II w 1982 r.⁸⁶ W konstytucji apostołskiej *Pastor bonus* powtórzono, iż głównym zadaniem tego organu jest troska o utrzymywaniu relacji pomiędzy Stolicą Apostolską a światem kultury, przede wszystkim w drodze dia-

⁷⁹ Tamże (art. 161).

⁸⁰ Zob. n. 100.

⁸¹ *Pastor bonus* s. 6 (art. 162).

⁸² Brak jest formalnego dokumentu urzędowego powołującego do istnienia Sekretariat ds. Niewierzących, L'Osservatore Romano z 29 IV 1965 r. informuje jednak o ustanowieniu tego organu i mianowaniu przez papieża jej przewodniczącego. Zob. E. Sztafrowski, *Kuria Rzymska*, jw. s. 171.

⁸³ *Pastor bonus* s. 6 (art. 163).

⁸⁴ Tamże (art. 164).

⁸⁵ Tamże (art. 165).

⁸⁶ AAS 74: 1982 s. 683—688.

logu z różnymi współczesnymi instytutami nauki, dzięki czemu cywilizacja ludzka coraz bardziej otwierałaby się ku Ewangelii a uprawiający naukę, literaturę i sztukę odczuwaliby swoje wezwanie ze strony Kościoła do służenia prawdzie, dobru i pięknu⁸⁷.

Do szczegółowych zadań Rady należy: bezpośrednie podejmowanie inicjatyw dotyczących kultury; pilne śledzenie analogicznych przedsięwzięć inicjowanych przez różne instytuty kościelne i niesienie im — w razie potrzeby — stosownej pomocy; przejawianie zainteresowań — w porozumieniu z Sekretariatem Stanu — działalnością państw i organizmów międzynarodowych na odcinku rozwoju cywilizacji ludzkiej, uczestniczenie w miarę potrzeb w specjalnych zespołach poświęconych sprawom rozwoju kultury oraz popieranie kongresów kultury⁸⁸.

W odrębnym artykule dokument zaznacza, iż dykasteria posiada swoją szczególną strukturę, w której obok przewodniczącego istnieje również Komitet prezydialny oraz inny Komitet skupiający przedstawicieli różnych dziedzin nauki i kultury, pochodzących z różnych części świata. Na czele obydwu Komitetów stoi przewodniczący Rady⁸⁹.

1) Papińska Rada Środków Społecznego Przekazu

Papińska Rada Środków Społecznego Przekazu (*Pontificium Consilium Instrumentis Communicationis Socialis Praepositum*) została utworzona przez Pawła VI w 1964 r.⁹⁰ Konstytucja *Pastor bonus* nadała temu organowi nieco uproszczoną nazwę: *Pontificium Consilium de Communicationibus Socialibus*. Naczelnym zadaniem Rady jest dążenie, by poprzez środki społecznego przekazu Orędzie zbawienia oraz postęp ludzkości mogły służyć rozwojowi cywilizacji ludzkiej i dobrym obyczajom⁹¹. W realizacji tej misji dykasteria obowiązana jest pozostawać w ścisłej współpracy z Sekretarzem Stanu⁹².

Wśród szczegółowych powinności Rady Środków Społecznego Przekazu dokument wymienia przede wszystkim inicjowanie i podtrzymywanie akcji Kościoła i wiernych na odcinku różnych form środków społecznego przekazu a następnie troskę o to, by prasa i wszelkie periodyki, filmy, programy radiowe i telewizyjne były coraz bardziej przepajane duchem prawdziwie humanistycznym i chrześcijańskim⁹³. Ponadto do zadań dykasterii prawodawca za-

⁸⁷ *Pastor bonus* s. 6 (art. 166).

⁸⁸ Tamże (art. 168).

⁸⁹ Tamże (art. 167).

⁹⁰ AAS 56: 1964 s. 289—292.

⁹¹ *Pastor bonus* s. 6 (art. 169 § 1).

⁹² Tamże (art. 169 § 2).

⁹³ Tamże (art. 170 § 1).

licza pilne zabieganie o to, by gazety i inne czasopisma katolickie, rozgłośnie radiowe i stacje telewizyjne odpowiadały w rzeczywistości charakterowi katolickiemu, zwłaszcza w zakresie zgodności publikacji z nauką Kościoła podawaną przez Urząd Nauczycielski, oraz w dziedzinie właściwego i wiernego przekazywania wiadomości religijnych⁹⁴. Inną formą działalności Rady jest utrzymywanie kontaktów ze stowarzyszeniami katolickimi prowadzącymi działalność na polu społecznych środków przekazu⁹⁵. Wreszcie dykasteria powołana jest do troski o to, by lud chrześcijański pogłębiał swoją świadomość — zwłaszcza poprzez obchód rocznego dnia społecznych środków przekazu — ciężącego na wszystkich obowiązku przyczyniania się do tego, by wspomniane środki służyły misji duszpasterskiej Kościoła⁹⁶.

3. Uwagi końcowe

Kolejna generalna reforma Kurii Rzymskiej, dokonana tym razem przez papieża Jana Pawła II, stanowi niewątpliwie doniosły krok naprzód w urzeczywistnianiu soborowej idei odnowy Kościoła. Generalną odnową i „przystosowaniem” została objęta odgrywająca ważną rolę w strukturach kościelnych instytucja służąca na codzień papieżowi w spełnianiu jego misji pasterskiej w stosunku do całego Kościoła.

Reforma Kurii Rzymskiej objęła całokształt tej złożonej z szeregu organów maszyny spełniających swoje różnorodne zadania. Dotknęła więc Sekretariatu Stanu posiadającego swoją osobliwą fizjonomię związaną z jego stałą i bezpośrednią dyspozycyjnością w stosunku do osoby ojca świętego. Reformie uległy Kongregacje i Trybunały, które to dykasterie uczestniczą we władzy rządzenia (odpowiednio: administracyjnej i sądowej), uległy jej również Urzędy a także dykasterie nazwane „innymi Organizmami Kurii Rzymskiej”. Wreszcie odnowa Kurii Rzymskiej objęła dotychczasowe Sekretariaty i Rady, uszeregowane odtąd w rzędzie dwunastu Rad Papieskich.

Rady Papieskie spełniają zadania przede wszystkim związane z podejmowaniem studiów, inicjowaniem oraz animowaniem działań pastoralnych, nie wykonują natomiast z reguły władzy rządzenia, choć spełniają akty zorientowane ku bardziej skutecznemu jej sprawowaniu. Nie wykonują tej władzy z reguły, niektóre jednak Rady mają swój określony udział w jej wykonywaniu, szczególnie — jak zauważa kard. F. Arinze⁹⁷ — Papieska Rada ds.

⁹⁴ Tamże art. 170 § 2).

⁹⁵ Tamże art. 170 § 3).

⁹⁶ Tamże art. 170 § 4).

⁹⁷ F. Arinze, *Tipologia degli organismi della Curia Romana*, L'Osservatore Romano z 20 VII 1988 r. s. 1.

Świeckich i Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan. Jeśli chodzi o pierwszą z wymienionych dykasterii, to w trakcie prac nad przygotowaniem konstytucji *Pastor bonus* rozważano możliwość powołania Kongregacji ds. Świeckich w miejsce Rady. Przeważył jednak pogląd, w myśl którego zakwalifikowanie wymienionej dykasterii do rzędu Kongregacji wiązałoby się z wyeksponowaniem w jej składzie i w jej działalności roli duchownych, którym pozostaje zastrzeżona władza rządzenia. Rola świeckich w Kongregacji byłaby więc drugorzędna, tym bardziej, że art. 3 § 3 konstytucji *Pastor bonus* stwierdza, iż członkami sensu stricto Kongregacji są wyłącznie kardynałowie i biskupi. Tymczasem większość członków Rady ds. Świeckich stanowią wierni świeccy.

Do rzędu Kongregacji próbowano również zakwalifikować — podczas obrad Synodu Biskupów z 1985 r. — Papieską Radę ds. Jedności Chrześcijan. I ta jednak propozycja nie została ostatecznie uwzględniona w „*Pastor bonus*”. I choć w tym przypadku nie byłoby obiekcji co do możliwości wykonywania przez tę dykasterię władzy rządzenia (jej członkami są w większości biskupi i kapłani), to jednak przeciwko wspomnianej propozycji przemówiła racja innej natury: bracia odłączeni mogliby odnieść wrażenie, że usiłuje się ich traktować jako podwładnych Kościoła katolickiego⁹⁸.

Do Rad Papieskich włączyła konstytucja „*Pastor bonus*” dotychczasowe Sekretariaty, co nadaje im większą stabilność i bardziej definitywną konfigurację. Ponieważ Papieska Rada ds. Jedności Chrześcijan wykonuje swoją aktywność w odniesieniu do chrześcijan, przeto została ona postawiona przez dokument Jana Pawła II na drugim miejscu, zaraz po Papieskiej Radzie ds. Świeckich. Natomiast Papieską Radę ds. Dialogu pomiędzy Religiami i Papieską Radę ds. Dialogu z Niewierzącymi umieszczono po wszystkich innych Radach, które rozwijają swoją aktywność w Kościele raczej *ad intra* (Papieskie Rady: ds. Rodziny, Sprawiedliwości i Pokoju, *Cor Unum*, Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych, Duszpasterstwa Służby Zdrowia, Interpretacji Tekstów Prawnych). W rządzie Papieskich Rad powołanych do działalności *ad extra*, poza dwiema wymienionymi znalazły się następnie Rady: Kultury oraz Środków Społecznego Przekazu⁹⁹.

Gdy chodzi o strukturę Papieskich Rad, to w myśl art. 3 § 1 konstytucji *Pastor bonus*, na czele każdej z nich stoi kardynał lub arcybiskup-przewodniczący, którego wspiera w pracy sekretarz i podsekretarz. Do poszczególnych Rad wchodzi następnie kardynałowie, biskupi, kapłani i osoby świeckie. Oprócz tego każda Rada ma swoich konsultorów i urzędników¹⁰⁰. Przewodniczący, sekretarz,

⁹⁸ Tamże.

⁹⁹ Zob. E. Gagnon, *I nuovi organismi della Curia Romana*, L'Osservatore Romano z 21 VII 1988 r. s. 1.

¹⁰⁰ *Pastor bonus* s. 6 (art. 3 i art. 4).

podsekretarz, pozostali członkowie Rad, urzędnicy wyżsi oraz konsultorzy otrzymują nominację na okres 5 lat, wystawioną przez papieża ¹⁰¹.

Wypada wyrazić nadzieję, iż aktywność odnowionej w duchu Soboru Watykańskiego II przez Jana Pawła II Kurii Rzymskiej, w strukturze której doniosłe miejsce zajmują Papieskie Rady, „przyczyni się do tego, że Kościół zbliżając się do trzeciego tysiąclecia po Chrystusie pozostanie wierny tajemnicy swoich narodzin” ¹⁰².

I Pontifici Consigli nella struttura della Curia Romana

La costituzione apostolica del papa Giovanni Paolo II „Pastor bonus” ha inteso offrire alla Chiesa i frutti del lavoro, durato quasi venti anni, dedicato alla revisione della costituzione apostolica del papa Paolo VI *Regimini Ecclesiae Universae* del 1967, alla luce del nuovo Codice di Diritto Canonico del 1983, della conclusione dei tre concistori (1979, 1982, 1985), dei Sinodi dei Vescovi di questi anni, della consultazione dell'episcopato del mondo intero, delle osservazioni dei Capi Dicastero della Curia Romana, dello studio di tre Commissioni di lavoro.

Tra gli organismi della Curia Romana rinnovata dal Giovanni Paolo II meritano una menzione speciale i Pontifici Consigli i quali hanno ricevuto l'autonomia normale dei Dicasteri. La presentazione dei compiti e delle competenze dei singoli Consigli è stata preceduta dalla indicazione delle premesse essenziali — storiche e dottrinali — della costituzione apostolica „Pastor bonus”.

---

¹⁰¹ Tamże art. 5 § 1).

¹⁰² Tamże s. 2 (nr 13).